

Kielilainsäädännön soveltaminen

Johdanto

Oikeusministeriön tehtävänä on seurata kielilain (423/2003) täytäntöönpanoa ja soveltamista sekä muun muassa antaa suosituksia kansalliskieliä koskevaan lainsäädäntöön liittyvissä kysymyksissä. Oikeusministeriö huolehtii myös kielilainsäädännön soveltamisesta eduskunnalle vaalikausittain annettavan hallituksen kertomuksen valmistelusta koskien kielilainsäädännön soveltamista ja kielellisten oikeuksien toteutumista. Oikeusministeriö valmistelee parhaillaan seuraavaa hallituksen kertomusta kielilainsäädännön soveltamisesta, joka annetaan eduskunnalle vuonna 2017.

Tausta

Hallituksen kertomuksessa kielilainsäädännön soveltamisesta käsitellään suomen ja ruotsin kielen lisäksi ainakin saamen kieltä, romanikieltä ja viittomakieltä.

Kertomus on annettava viimeistään vaalikauden kolmansien valtiopäivien aikana. Edelliset kertomukset on annettu eduskunnalle vuosina 2013, 2009 ja 2006.

Kertomuksessa käsitellään muun muassa kielilainsäädännön soveltamista, kielellisten oikeuksien toteutumista sekä maan kielisuhteiden kehitystä. Kertomukseen sisältyy yhteenveto seuranta-aikana kootuista kokemuksista kielilainsäädännön soveltamisesta ja maan kieliolojen kehityssunnista. Valtioneuvosto voi sisällyttää kertomukseen ehdotuksia kielilainsäädännön soveltamiseksi tai kielellisten oikeuksien toteutumiseksi taikka ehdotuksia lainsäädännön kehittämiseksi.

Tavoitteet

Lausuntopyynnön tavoitteena on selvittää ministeriöiden, valvonta- ja muiden viranomaisten, yhdistysten sekä muiden sidosryhmien näkemyksiä kielellisten oikeuksien toteutumisesta ja kielilainsäädännön soveltamisesta. Oheinen lausuntopyyntö on osa seuraavan kertomuksen valmistelua ja lausuntoja käytetään kertomuksen tausta-aineistona.

Sidosryhmien toivotaan lausunnoissaan tuovan esiin erityisesti niitä muutoksia, edistysaskelia sekä haasteita, joita kielellisten oikeuksien toteutumisessa on tapahtunut vuoden 2013 jälkeen.

Tämä lausuntopyyntö on suunnattu ensisijaisesti edellä mainituille organisaatioille. Yksittäisten henkilöiden näkemyksiä selvitettiin kevään 2016 aikana

oikeusministeriön otakantaa.fi-kyselyllä: "Miten kielelliset oikeudet toteutuvat Suomessa".
Tutustu kyselyyn osoitteessa: <https://www.otakantaa.fi/fi/hankkeet/1/>

Vastausohjeet vastaanottajille

Oikeusministeriö pyytää lausuntoanne kielilainsäädännön soveltamisesta. Lausunnot pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse.

Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet.

HUOM! Kaikki annetut lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä.

Aikataulu

Lausunto pyydetään antamaan alla olevien vastausohjeiden mukaisesti viimeistään 10.6.2016.

Lausunnoista julkaistaan myöhemmin koonti lausuntopalvelu.fi:ssä sekä oikeusministeriön verkkosivuilla.

Valmistelijat

Lisätietoja asiasta antavat ylitarkastaja Vava Lunabba, puh. 02951 50136, etunimi.sukunimi@om.fi ja kieliasianneuvos Corinna Tammenmaa, puh. 02951 50181, etunimi.sukunimi@om.fi.

Linkit

<http://oikeusministerio.fi/fi/index/toimintajatavoitteet/perusoikeudetjademokratia/kielilaki/kielilistenoikeuksienseuranta.html> - Kielelliset oikeudet oikeusministeriön verkkosivuilla

<http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1371116573213.html> - Valtioneuvoston kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2013

<http://oikeusministerio.fi/sv/index/grundlaggandebestammelser/perusoikeudetjademokratia/kielilaki/kielilistenoikeuksienseuranta.html> - De språkliga rättigheterna på justitieministeriets webbplats

<http://oikeusministerio.fi/sv/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1371116573213.html> - Statsrådets berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2013

Lausunnonantajan saate

Voitte halutessanne kirjoittaa tähän saatteen lausunnollenne

Vastaus:

Tämä Vantaan kaupungin lausunto on käsitelty kaupunginhallituksessa 6.6.2016.

Vastaaajan taustatiedot

1. Edustamani organisaatio (valitse seuraavista vaihtoehdoista sopivin; voit tarvittaessa tarkentaa vastaustasi kysymyksen jälkeen)

- ☐ Ministeriö
- ☒ Sosiaali- ja terveysalan viranomainen / Valvontaelin / Sairaanhoitopiirin vähemmistökielilautakunta
- ☐ Yhdistys
- ☐ Yhdenvertaisuusvaltuutettu / Tasa-arvovaltuutettu / Tietosuojavaltuutettu / Lapsiasiavaltuutettu
- ☐ Muu taho / Yksityishenkilö

Edustan viranomaista, joka on

- ☐ yksikielinen
- ☒ kaksikielinen (suomi ja ruotsi)

Tarvittaessa voit tarkentaa vastaustasi tähän

Vastaus:

Vantaan kaupunki/Vanda stad on kaksikielinen kaupunki.

Kysymykset sosiaali- ja terveysalan viranomaisille, valvontaelimille ja sairaanhoitopiirien vähemmistökielilautakunnille

1. TOTEUTUMINEN

Terveystieteidenhuoltolain (1326/2010) 6 §:n, ja vanhuspalvelulain (980/2012) 8 §:n mukaan kaksikielisen kunnan ja kaksikielisiä tai sekä suomen- että ruotsinkielisiä kuntia käsittävän kuntayhtymän on järjestettävä palvelunsa siten, että asiakas ja potilas saa palvelut

valitsemallaan kielellä, joko suomeksi tai ruotsiksi. Vastaava koskee sosiaalipalveluja, joista säädetään sosiaalipalvelulaissa (1301/2014).

1.1 Sosiaali- ja terveystalvelut on järjestetty alueellamme niin, että asiakas ja potilas saa palvelua valitsemallaan kielellä, suomeksi tai ruotsiksi

- ☐ Erinomaisesti
- ☒ Hyvin
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa

1.2 Mitä käytännön järjestelyjä alueenne sosiaali- ja terveystalveluissa on tehty, jotta asiakkaan ja potilaan oikeus saada palvelua valitsemallaan kielellä (suomeksi tai ruotsiksi) toteutuu?

Vastaus:

Ruotsia äidinkielenään puhuvien työntekijöiden rekrytointia on tehostettu ja ruotsin kielen koulutusta on järjestetty suomea äidinkielenään puhuville. Tarvittaessa asiakas ohjataan ruotsia puhuville työntekijöille. Asiakkaille on tarjolla nettisivut, puhelinpalvelu ja palveluohjaus ruotsin kielellä.

1.3 Alueemme sosiaali- ja terveystalveluissa henkilökunta selvittää asiakkaan ja potilaan äidinkielen (suomi tai ruotsi) oma-aloitteisesti

- ☒ Aina
- ☐ Usein
- ☐ Joskus
- ☐ Ei koskaan
- ☐ En osaa sanoa

1.4 Alueemme sosiaali- ja terveystalveluissa huolehditaan siitä, että asiakas ja potilas saa potilasasiakirjoista (esim. hoitoyhteenveto, lääkärintodistukset ja -lausunnot) käännöksen suomeksi tai ruotsiksi, jos ne on laadittu muulla kuin asiakkaan tai potilaan kielellä?

- ☐ Aina
- ☒ Usein, aina pyydettyäessä. Osa asiakkaista valitsee mieluummin suomenkieliset asiakirjat.
- ☐ Joskus
- ☐ Ei koskaan

- ☐ En osaa sanoa

1.5 Alueemme sosiaali- ja terveydenhuoltoalan viranomaisten sähköiset palvelujärjestelmät ovat sekä suomeksi että ruotsiksi (esim. ajanvarausjärjestelmät, reseptit, lomakkeet)

- ☒ Enimmäkseen
- ☐ Osittain
- ☐ Ei lainkaan
- ☐ En osaa sanoa

1.6 a) Alueemme sosiaali- ja terveystalveuissa potilaan ja asiakkaan äidinkieli (muu kuin suomi ja ruotsi) ja hänen kulttuurinsa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon hänen hoidossaan ja kohtelussaan

- ☒ Erinomaisesti
- ☐ Hyvin
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa

1.6 b) Alueemme sosiaali- ja terveystalveuissa potilaan ja asiakkaan äidinkieli ja hänen kulttuurinsa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon hänen hoidossaan ja kohtelussaan

- ☐ Erinomaisesti
- ☒ Hyvin
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa

1.7 Voit tarvittaessa tarkentaa vastauksiasi tähän

Vastaus:

2. EDISTÄMINEN JA OHJEISTAMINEN

2.1 Alueemme sosiaali- ja terveystalveuiden henkilöstöä on ohjeistettu/koulutettu siitä, miten kielelliset oikeudet tulee toteuttaa palveluissa

- x Kyllä
- o Ei
- o En osaa sanoa

2.2 Jos vastasit kyllä, millaista ohjeistusta/koulutusta henkilöstölle on järjestetty?

Vastaus:

Esimiehet ovat ohjeistaneet ja ohjeistavat työntekijänsä yksikkökohtaisesti toimialan linjausten mukaisesti.

2.3 Millä tavalla alueenne sosiaali- ja terveyspalveluissa on huomioitu muiden kuin suomen- ja ruotsinkielisten kieliryhmien tarpeita? Kuvaile esim. hyviä käytäntöjä.

Vastaus: Tulkkaus järjestetään tarvittaessa. Eri potilas- ja asiakastilanteissa huomioidaan kulttuuritausta ja työntekijöitä on koulutettu tähän.

3. VALVONTA

3.1 Miten valvotte kielilainsäädännön toteutumista omalla toimialallanne?

Vastaus:

Vantaa toteuttaa kaupunginhallituksen 28.1.2013 hyväksymän kaksikielisyysohjelman toimenpiteitä,

http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/106610_Kaksikielisyysohjelma.pdf. Vantaalla toimii kaupunkitasoinen pysyvä kaksikielisyystyöryhmä, joka osaltaan edistää ohjelman toimenpiteitä.

Kaikilla Vantaan seitsemällä suuralueella on kaupunginvaltuuston nimeämät aluetoimikunnat ja aluetoimikuntiin rinnastettava Svenska kommittén, jonka toiminta-alueena on koko Vantaa. Aluetoimikunta edistää asukkaiden hyvinvointia ja kestäväää kehitystä tavoitteenaan viihtyisä ja turvallinen elinympäristö sekä monipuoliset ja omaleimaiset yhdyskunnat. Svenska kommitténin erityistehtävinä on seurata ja arvioida ruotsinkielisen väestön elinolosuhteita ja palveluja eri ikäryhmät ja sukupuolet huomioiden, edistää ruotsinkielisen kulttuurin kehitystä ja elinvoimaisuutta sekä seurata, että ruotsinkielinen väestönosa saa kunnalliset palvelut äidinkielellään.

Kaupunginjohtajan toimialalla varmistetaan, että kaupunginvaltuuston esityslistat ja pöytäkirjat julkaistaan ruotsin kielellä. Kaupunginkanslia vastaa ruotsin kielen käännöksistä koko organisaation tasolla. Viestinnän tulosalueella on kokonaiskuva palveluista tiedottamisesta myös ruotsiksi kaupungin internet-sivustolla.

Vantaan kaupungin sivistystoimessa toiminta on organisoitu niin, että ruotsinkielinen toiminta on keskitetty omaan tulosalueeseen, jolla on oma talousarvio ja itsenäinen päätäntävalta

omista resursseista. Tulosalueella on oma johtaja, joka on sivistystoimen johtoryhmän jäsen, sekä ruotsinkielistä henkilökuntaa. Lautakuntakäsittelyssä on käytössä lainmukainen jaottelu, niin että on olemassa oma ruotsinkielinen jaosto opetuslautakunnan lisäksi. Tämä hallinnollinen rakenne ja malli päätöksenteolle takaavat sen että ruotsinkielistä toimintaa voidaan toteuttaa ja tarjota asukkaille kielilainsäädännön mukaan, mukaan lukien osallistamista, viestintää ja vuorovaikutusta ruotsin kielellä viranomaisten kanssa.

4. HAASTEET

4.1 Mitä haasteita kielellisten oikeuksien toteutumisessa olette havainneet alueenne sosiaali- ja terveyspalveluissa?

Vastaus:

Ruotsinkielistä tai ruotsia hyvin puhuvaa henkilöstöä on vaikea saada rekrytoitua. Sosiaali- ja terveyspalveluja on yksiköissä alueellisesti eri puolilla laajaa kaupunkia, joten ruotsinkielisen palvelun tarjoaminen kaikissa yksiköissä ei ole mahdollista. Osa äidinkieltään ruotsinkielisistä valitsee suomenkielisen palvelun vaikka ruotsinkielinen palvelu olisi saatavissa. Täten tarve ruotsinkieliseen palveluun on osittain vaikeasti arvioitavissa.

Kehittämis ehdotukset ja yleiset huomiot

Miten kehittäisitte kielilainsäädännön täytäntöönpanoa tai viranomaisten toimintaa kielellisten oikeuksien edistämiseksi

Vastaus:

Toivoisimme mahdollisimman paljon esimerkiksi ohjemateriaalia ja sähköisiä palveluja kansallisesti. Kuntien palvelut voisi integroida niihin.

Muita yleisiä huomioita kielilainsäädännön täytäntöönpanosta ja soveltamisesta

Vastaus:

-